

Romantyzm

Julia Rybicka

Czym był romantyzm?

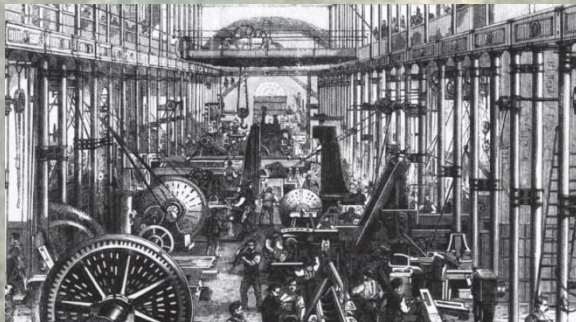
- **Romantyzm** - szeroki nurt w kulturze, który dał nazwę epoce w historii sztuki i historii literatury trwającej od lat 90. XVIII wieku do lat 40. XIX wieku. Wyrażał się w różnych obszarach kultury, m.in. poezji, malarstwie i muzyce.

Jak powstał romantyzm?

- Romantyzm powstał jako reakcja na zmiany społeczne i polityczne, wywołane rewolucją przemysłową i rewolucją francuską z 1789 roku. Był on wyrazem protestu przeciwko ustalonym regułom, które panowały w epoce Oświecenia.

Czas trwania romantyzmu

- Wczesny romantyzm (około 1789-1806)
- Pełny romantyzm (około 1806-1814)
- Późny romantyzm (około 1814-1847)

W Polsce, romantyzm przypadła na lata 1822-1863. Rozpoczął się wraz z wydaniem pierwszego tomu zbioru ballad Adama Mickiewicza, pt. „*Ballady i romanse*”, a zakończył upadkiem powstania styczniowego.

Świat duchowy i materialny

- **Świat materialny** – część poznawana przez rozum i umysł, część liczb i faktów.

Świat duchowy – część poznawana za pomocą środków pozarozumowych, takich jak wiara lub intuicja

Romantycy zwrócili uwagę na życie wewnętrzne człowieka – jego uczucia, emocje, a także własną odrębność, jej odmiennność i indywidualność. Metodą poznawania świata miał być nie empiryzm (poznawanie poprzez bodźce), ale sztuka i inne odczucia.

Zagadnienia polityczne

- Polityka rusyfikacji i germanizacji prowadzona przez zaborców; proces filomatów
- Wybuch powstania listopadowego i wojna polsko-rosyjska (1830-1831)
- Utracona niepodległość Polski stałym motywem twórczości literackiej
- Poczucie wspólnoty ciemionych ludów (wojny wyzwolenicze, Wiosna Ludów)

Sytuacja społeczna, czynniki gospodarcze

- Najważniejsze dzieła literackie powstają na emigracji (Paryż)
- Duże znaczenie mecenatu kulturalnego Czartoryskich
- W kraju trwa rozwój gospodarczy (m.in. Przemysł włókienniczy, pierwsze koleje)
- Maleje rola arystokracji i ziemiaństwa, rośnie rola mieszczaństwa
- Obecna jest kwestia chłopska; wielki wstrząs wywołuje rabacja galicyjska (1846)

Sztuka

- Wsuwa na pierwszy plan indywidualność twórczą artysty
- Nawiązuje do dzieł średniowiecznych (gotyk), ludowych i orientalnych (świat arabski), inspirowana jest głównie naturą
- Silnie zaznacza się dążenie do syntezy sztuk, najwyżej ceniona jest muzyka i poezja

Najwybitniejsi malarze romantyzmu

- Caspar David Friedrich
- Eugène Delacroix
- Piotr Michałowski
- Johann Heinrich Füssli
- Francisco Goya

Caspar David Friedrich

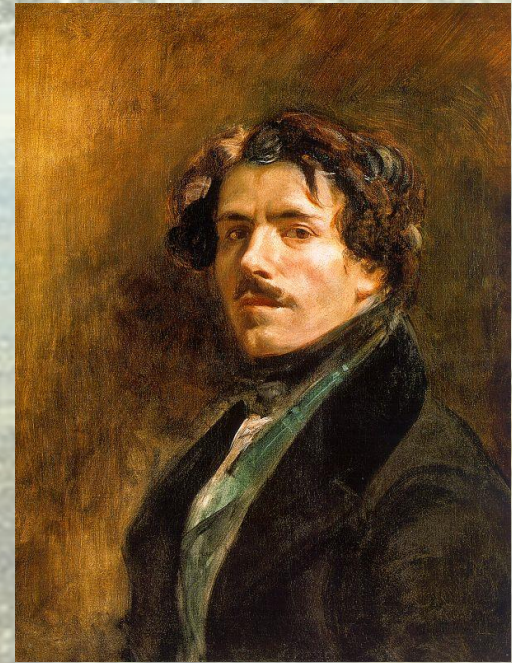
- **Caspar David Friedrich** (1774-1840) – niemiecki malarz, uznawany za jednego z najwybitniejszych przedstawicieli malarstwa romantycznego. Studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Kopenhadze i Akademii Sztuk Pięknych w Dreźnie. Malował widoki zimowej lub jesiennej przyrody. Motywami obrazów artysty są realistycznie ukazane ruiny kościołów, postacie pogrążone w zadumie, odwrócone tyłem do widza, blaski wieczoru lub świtu. Jego najważniejsze dzieła to: *Krzyż w górach*, *Opactwo w dębowym lesie* oraz *Wędrowiec nad morzem mgły*.

Eugène Delacroix

- **Eugène Delacroix** (1798-1863) - malarz francuski, przedstawiciel romantyzmu. Sztuki malarskiej uczył się u Pierre-Narcisse Guérina. Fascynowała go twórczość Rubensa i Tycjana, ale również Michała Anioła. Ponadto interesował się literaturą romantyczną: dziełami Byrona, W. Scotta i Goethego. Sam miał talent literacki, który ujawnił się w prowadzonych przez malarza dziennikach. W 1855 r. otrzymał Legię Honorową

Piotr Michałowski

- **Piotr Michałowski** (1800-1855) – polski malarz, przedstawiciel romantyzmu, portrecista, animalista, batalista; organizator życia społecznego i gospodarczego, mąż stanu. Solidne podstawy dla tak wielostronnej działalności zapewniło mu wykształcenie w dziedzinie nauk ścisłych, przyrodniczych, matematyki, filologii klasycznej i orientalnej zdobyte na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Johann Heinrich Füssli

- **Johann Heinrich Füssli** (1741-1825) - szwajcarski malarz, rysownik, teoretyk sztuki i poeta, tworzący głównie w Wielkiej Brytanii, znany także jako John Henry Fuseli. Kształcił się w Zurychu i Berlinie. Jego obrazy przepełnione są atmosferą grozy, tajemniczości i niepewności, umieszczał na nich liczne motywy fantastyczne. Często czerpał z wątków tematycznych utworów takich pisarzy jak: Homer, Dante Alighieri czy Szekspir oraz John Milton.

Francisco Goya

- **Francisco Goya** (1746-1828) - hiszpański malarz, grafik i rysownik okresu romantyzmu, nadworny malarz Karola III Burbona, Karola IV Burbona i Ferdynanda VII Burbona, portrecista i malarz scen rodzajowych. Uznawany za jednego z najwybitniejszych artystów przełomu XVIII i XIX wieku. Poruszana przez niego tematyka jest bardzo szeroka, zaliczają się do niej: portrety, sceny rodzajowe (polowania, sceny ludowe, przemoc i czarownice), malarstwo historyczne, religijne i martwa natura.

Tematyka w literaturze

- Patriotyczna i niepodległościowa, idealny obraz dawnej Polski (np. „*Pan Tadeusz*”)
- Miłosna (liryka miłosna, wątek miłosny często splata się z patriotycznym)
- Moralna, zwłaszcza w początkowym okresie, wiążąca się z metafizyką

Bohater romantyczny

- **Bohater romantyczny** – literacka postać, charakterystyczna dla literatury romantyzmu: indywidualista, idealista i buntownik o bogatym życiu duchowym, wyrastający ponad przeciętność, skłócony ze światem, cierpiący z powodu nieszczęśliwej miłości, dążący do wolności i szczęścia. Z czasem ulega przemianie i odkrywa swoje nowe powołanie. W literaturze europejskiej najbardziej reprezentatywnymi dla epoki bohaterami romantycznymi stali się Giaur z powieści poetyckiej G. G. Byrona pod tym samym tytułem oraz Werter, tytułowa postać „*Cierpień młodego Wertera*” J. W. Goethego.

Cele i główne cechy literatury

- Literatura ma podejmować problemy uniwersalne, narodowe i rozterki jednostki.
  - Chętnie przeplata wątki realistyczne i fantastyczne, nawiązuje do literatury Północy (np. celtyckie ballady), średniowiecza, Orientu, twórczości ludowej.
  - Preferuje gatunki mieszane (stąd np. poemat dygresyjny, powieść poetycka).
- Poezja to spontaniczna ekspresja uczuć, odrzucić należy klasyczne reguły poetyckie.

Uprawiane gatunki literackie, najbardziej znane dzieła

- **Ballada:**
Adam Mickiewicz „Ballady i romanse”
- **Sonet:**
Adam Mickiewicz „Sonety krymskie”
- **Powieść poetycka:**
Adam Mickiewicz „Grażyna”
Antoni Malczewski „Maria”
- **Poemat dygresyjny:**
Juliusz Słowacki „Beniowski”
- **Epopeja:**
Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz”
- **Gawęda szlachecka:**
Henryk Rzewuski „Pamiętki Soplicy”
- **Dramat romantyczny:**
Adam Mickiewicz „Dziady”,
Juliusz Słowacki „Kordian”, „Balladyna”
- **Komedia:**
Aleksander Fredro „Pan Jowialski”, „Mąż i żona”

Zasady poezji

- Przeważa sylabotonizm, jednak nie zawsze jest przestrzegany ściśle (przykładem jest utwór „*Dziady*”)
- Niekiedy pojawiają się elementy wiersza wolnego (na przykład w utworze „*Sowiński w okopach Woli*”)

Wieszcz narodowi

- **Wieszcz narodowy** – wielki, natchniony poeta. Lepiej rozumie on świat, niż inni ludzie oraz czuje się odpowiedzialny za naród i jego losy. W okresie Wielkiej Emigracji słowu „wieszcz” nadano szczególne znaczenie.

Polscy wieszczę narodowi:

- Adam Mickiewicz
- Juliusz Słowacki
- Cyprian Kamil Norwid

Adam Mickiewicz

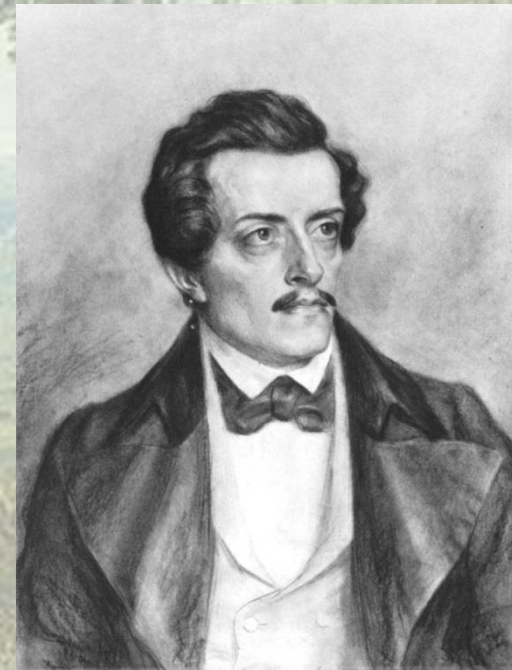
Adam Mickiewicz (1798-1855) - polski poeta, działacz polityczny, publicysta, tłumacz, filozof, działacz religijny, mistyk, organizator i dowódca wojskowy, nauczyciel akademicki. Uważany za największego poetę polskiego romantyzmu (zaliczany do grona tzw. Trzech Wieszczów) oraz literatury polskiej, a nawet za jednego z największych na skalę europejską. Określany też przez innych, jako *poeta przeobrażeń* oraz *bard słowiański*. Członek i założyciel Towarzystwa Filomatycznego, mesjanista związany z Kołem Sprawy Bożej Andrzeja Towiańskiego. Znany przede wszystkim jako autor ballad, powieści poetyckich, dramatu „*Dziady*” oraz epopei narodowej „*Pan Tadeusz*” uznawanej za ostatni wielki epos kultury szlacheckiej w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Juliusz Słowacki

Juliusz Słowacki (1809-1849) - polski poeta, przedstawiciel romantyzmu, dramaturg i epistolograf. Twórca filozofii genezyjskiej (*pneumatycznej*), epizodycznie związany także z mesjanizmem polskim, był też mistykiem. Obok Mickiewicza uznawany powszechnie za największego przedstawiciela polskiego romantyzmu. Utwory Słowackiego podejmowały istotne problemy związane z walką narodowowyzwoleńczą, z przeszłością narodu i przyczynami niewoli, ale także poruszały uniwersalne tematy egzystencjalne. Jego twórczość wyróżniała się mistycyzmem, wspaniałym bogactwem wyobraźni, poetyckich przenośni i języka.

Cyprian Kamil Norwid

Cyprian Kamil Norwid, właściwie **Cyprian Ksawery Gerard Walenty Norwid** (1821-1883) - polski poeta, prozaik, dramatopisarz, eseista, grafik, rzeźbiarz, malarz i filozof. Przeważającą część swojego życia spędził za granicą, głównie w Paryżu, żyjąc w nędzy i utrzymując się z prac dorywczych. Twórczość Norwida, trudna do zrozumienia dla jemu współczesnych, została zapomniana po jego śmierci. Został odkryty ponownie dopiero w okresie Młodej Polski głównie za sprawą Zenona Przesmyckiego-Miriama (po części również młodego Władysława Stanisława Reymonta).

Wykorzystane źródła

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Romantyzm>

https://pl.wikipedia.org/wiki/Caspar_David_Friedrich

https://pl.wikipedia.org/wiki/Eug%C3%A8ne_Delacroix

https://pl.wikipedia.org/wiki/Piotr_Micha%C5%82owski

https://pl.wikipedia.org/wiki/Johann_Heinrich_F%C3%BCssli

https://pl.wikipedia.org/wiki/Francisco_Goya

<https://pl.wikipedia.org/wiki/Wieszcz>

https://pl.wikipedia.org/wiki/Adam_Mickiewicz

https://pl.wikipedia.org/wiki/Juliusz_S%C5%82owacki

https://pl.wikipedia.org/wiki/Cyprian_Kamil_Norwid

<https://www.bryk.pl/slovniki/slovník-terminow-literackich/68976-bohater-romantyczny>

<http://www.bezc.pl/images/articles/b5b659ad131da149fbed1b171c2695a6.jpg>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ac/Gerhard_von_K%C3%BCgelgen_portrait_of_Friedrich.jpg

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9d/Eugene_delacroix.jpg

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b5/Micha%C5%82owski_Self-portrait.jpg/195px-Micha%C5%82owski_Self-portrait.jpg

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/11/Henry_Fuseli_by_James_Northcote.jpg/1200px-Henry_Fuseli_by_James_Northcote.jpg

<https://biografia24.pl/wp-content/uploads/2013/03/goya.jpg>

https://api.culture.pl/sites/default/files/styles/auto_400/public/images/culture.pl/mickiewicz_111111.jpg?itok=nyVZrmVy

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/17/Juliusz_S%C5%82owacki_1.PNG/217px-Juliusz_S%C5%82owacki_1.PNG

https://api.culture.pl/sites/default/files/styles/auto_400/public/images/culture.pl/mickiewicz_111111.jpg?itok=nyVZrmVy

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/17/Juliusz_S%C5%82owacki_1.PNG/217px-Juliusz_S%C5%82owacki_1.PNG

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/17/Juliusz_S%C5%82owacki_1.PNG/217px-Juliusz_S%C5%82owacki_1.PNG

